

МАЛАНКА

Маланкою закінчувалися Святі вечори призначені для коляд і відвідування родичів, сусідів та знайомих. У вечір перед Новим роком прощають Коляду і він уже не святий а щедрий. Від Маланки починають щедрувати. Щедрівки своїм змістом більше ніж коляди пов'язані з хліборобським побутом українського села, але є й щедрівки релігійного змісту.

Маланка — Карнавал-маскарада — традиційний новорічний обряд із використанням масок. Назва походить від св. Меланії, день якої припадає на 13 січня. Обряд у XIX столітті трансформувалася у громадську святкову забаву, своєрідний сільський карнавал. За давньою традицією роллю головного обрядового персонажа — Маланки — грав хлопець, перевдягнений у жіночий народний одяг. Інші ролі також виконували парубки.

За одною традицією, за “Маланку” вибирали хлопця, що вмів добре жартувати. Маланка сама не ходила. Її супроводжували дід, коза, ведмідь, журавель, циган, чорт та інші персонажі. Ватага рухалася селом з жартами і сміхом. Маланка демонструвала господиню, що все робить не доладно: б’є посуд, підмамує піч водою, а лави мие глиною, підмітає сміття вище порога до середини хати тощо. Циганка приставала ворожити, циган — коні міняв, ведмідь танцював, коза грала на скрипці, а журавель — найвищий хлопець в селі — вибивав у бубон. Разом з Маланкою вони вели танок і співали.

За іншою традицією, найкраща і найчесніша дівчина перебиралася за Маланку. Один парубок за Василя, другий за короля, третій за діда Змія з білою довгою бородою. Маланка мала зірку на чолі, була прибрана у самі цвіти і перебувала в оточенні трьох подружок. Подружки були прибрані подібно до Маланки. Василь був вбраний за селянина-орача, мав при собі серп. Король буз з повним місяцем на чолі, а як мисливець мав сагайдак й лука. Хлопці його почету теж були перебрані — за плугатарів чи мисливців.

Плугатарі виводили з собою вола або барана, мисливці — оленя чи сокола. Змій-дід, вбраний в буйволову шкіру і оперезаний гадюками, водив зі собою тура або цапа, мав велику косу і три гробарі (що ними копають могили).

Маланка переходила від хати до хати. Її похід посувався, співаючи за музикантами коляди. Сама Маланка робила рухи, ніби працює у діда, мов невідьниця, хоч робити не вміє, як царева дочка. При цьому співали колядки.

Багато сказань, легенд і вірувань пов'язано з новорічною ніччю.

- У новорічну ніч перед першими півнями горять зачаровані гроші.
- Відьми вилітають на кочергах на місяць — вигаяють туди старий рік.
- Усі душі хати збираються і радяться, бо з завтрішнім димом від дідуха полетять у небо, а відтіля на ниву.
- Коли місячна ніч — то місяць розмовляє з сонцем і зірками, а сонце призначає кожній зірці новонароджену душу.

Які традиції сьогодні можна перевести на Маланці-забаві?

Давні традиції Маланки-маскаради можна перевести на Новорічний забаві або традиційній Маланці. Замість співати шкотську пісню *Auld Lang Syne* чи кидати надутими бальйонами, можна

- На забаві мати посівальника з віншуваннями.
- Вивести сценку зі Старим і Новим роком.
- Вплести спів, зокрема коляди і щедрівки, в програму Маланки-забави.